

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Fala renowacji na potrzeby Europy – ekologizacja budynków, tworzenie miejsc pracy, poprawa jakości życia

(2021/C 175/05)

Sprawozdawca:	Enrico ROSSI (IT/PES), członek zarządu gminy Signa (Florencja)
Dokument źródłowy:	COM(2020) 662 final „Fala renowacji na potrzeby Europy – ekologizacja budynków, tworzenie miejsc pracy, poprawa jakości życia”

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Stymulowanie renowacji budynków z myślą o neutralności klimatycznej i odbudowie

1. Z zadowoleniem przyjmuje falę renowacji przeprowadzaną w odniesieniu do sektora odpowiedzialnego za 40 % zużycia energii w Europie i przyczyniającą się do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. i zmniejszenia zależności energetycznej od państw trzecich, z korzyścią dla europejskiego bezpieczeństwa energetycznego. Uważa, że włączenie tej polityki do programów na rzecz odbudowy i odporności oraz do europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych ma zasadnicze znaczenie dla koordynacji działań w celu uniknięcia oddzielnych i mało efektywnych środków. Podkreśla, że sukces tej strategii będzie w dużej mierze zależał od jej zrównoważonego charakteru i wykonalności na szczeblu lokalnym i regionalnym, przy czym należy unikać tworzenia dodatkowych obciążeń administracyjnych. Wzywa ponadto do tego, aby wszystkie środki związane z falą renowacji przynosiły widoczne korzyści oraz aby utrzymać rentowność gospodarczą, społeczną i finansową, zwłaszcza w odniesieniu do budżetów publicznych na podstawie obowiązujących przepisów budżetowych, ale również do najemców i właścicieli.
2. Jest zdania, że pełne wdrożenie fali renowacji może nastąpić tylko pod warunkiem, że towarzyszyć mu będzie gruntowny przegląd pakietu „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”, poczynawszy od dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków i rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną, a także terminowa i prawidłowa transpozycja na szczeblu krajowym. Podkreśla potrzebę natychmiastowego rozpoczęcia wdrażania strategii i jej działań poprzez zwiększenie liczby renowacji i testowanie nowych sposobów przeprowadzania renowacji, które można by powielić na dużą skalę. W tym celu proponuje jak najszybsze rozpoczęcie inicjatywy pilotażowej, aby przetestować i opracować protokół, który miałby zastosowanie do różnych rodzajów interwencji oraz warunków gospodarczych, społecznych i klimatycznych.
3. Podkreśla znaczenie zasad pomocniczości i proporcjonalności. Wdrażanie operacyjne i finansowanie odbywa się na szczeblu lokalnym w regionach, miastach i gminach, w związku z czym ramy europejskie muszą być odpowiednio elastyczne i uwzględniać różnice, na przykład między obszarami wiejskimi a dużymi miastami.
4. Podkreśla, że Pakt na rzecz klimatu może potencjalnie propagować partnerstwa na poziomie lokalnym oraz wspólne inicjatywy sektorów publicznego i prywatnego, a także że władze lokalne i regionalne zajmują kluczową pozycję umożliwiającą im informowanie obywateli o korzyściach i istniejących narzędziach wspierania renowacji ich domów, dając przykład, łącząc i wspierając lokalne, gminne i inne przedsiębiorstwa publiczne dysponujące niezbędną wiedzą fachową na różnych poziomach, jak również opracowując narzędzia dostępu do krajowej lub unijnej pomocy finansowej. Ponadto władze lokalne i regionalne powinny być wzorem w zakresie renowacji budynków publicznych i wspierać w szczególności energetyczną renowację mieszkań socjalnych i mieszkalnictwa publicznego w ramach Paktu na rzecz Klimatu, ułatwiając powielanie i rozszerzanie najbardziej udanych inicjatyw europejskich. Komitet pragnąłby, aby lepiej powiązano ze sobą europejską inicjatywę „Fala renowacji”, krajowe strategie na rzecz renowacji budynków⁽¹⁾ i metodykę w zakresie poziomu optymalnego pod względem kosztów⁽²⁾. W tym celu zalecana byłaby częściowa zmiana dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków.

(1) Dyrektywa w sprawie charakterystyki energetycznej budynków przewiduje krajowe strategie modernizacji krajowych zasobów budowlanych pod względem energetycznym.

(2) http://bpie.eu/wp-content/uploads/2015/10/Implementing_Cost_Optimality.pdf

5. Zwraca uwagę, że falę renowacji należy rozumieć nie tylko jako techniczno-regulacyjne podejście służące wdrażaniu Zielonego Ładu, ale również jako sposób ukierunkowania procesu transformacji ku gospodarce o obiegu zamkniętym w koncepcyjnych ramach zorientowanych na estetykę i projekt. W związku z tym z zadowoleniem wita i gorąco popiera uruchomienie inicjatywy „Nowy europejski Bauhaus” oraz zamiar stworzenia w tym samym czasie specjalnego europejskiego znaku jakości. Taka inicjatywa stanowi okazję do wykorzystania kreatywnego potencjału regionów i gmin, zaangażowania społeczeństwa w proces transformacji, a tym samym do opracowania akceptowanych i zrównoważonych rozwiązań, które urzeczywistnią Zielony Ład.

6. Wyraża zadowolenie w związku z uruchomieniem Paktu na rzecz Klimatu jako strategii zaangażowania na rzecz Zielonego Ładu i uczestnictwa w nim oraz w związku z uznaniem fali renowacji za jedną z priorytetowych inicjatyw w tej dziedzinie. Jest zatem gotów zacieśnić współpracę z Komisją, Europejskim Bankiem Inwestycyjnym (EBI) i wszystkimi innymi odpowiednimi podmiotami w celu promowania wspólnej platformy gromadzącej wszystkie istotne informacje dla władz lokalnych i regionalnych pragnących wdrożyć Zielony Ład.

7. Z zadowoleniem przyjmuje odniesienie do stosowania podejścia w skali osiedla i społeczności energetycznych, które umożliwi np. stosowanie rozwiązań w zakresie wspólnej eksploatacji urządzeń do produkcji energii z odnawialnych źródeł oraz systemu ciepłowniczego i chłodniczego, a także rozwiązań opartych na zasobach przyrody⁽³⁾, i przypomina, że wymaga to zintegrowanych instrumentów planowania w dziedzinie energii i klimatu. Podkreśla, że Porozumienie Burmistrzów stanowi podstawowy punkt odniesienia w tym zakresie i że plan działania na rzecz zrównoważonej energii i klimatu może stać się narzędziem gwarantującym zgodność renowacji budynków z szerszymi ramami sprawiedliwej i zrównoważonej rewitalizacji miast, a także narzędziem promowania zrównoważonych nawyków i harmonizacji z zakrojoną na szeroką skalę polityką łagodzenia zmian klimatu i dostosowywania się do nich. Proponuje ponadto odpowiednie monitorowanie wpływu za pomocą standardowych systemów zarządzania energią, tak by można było ocenić skutki planowania⁽⁴⁾.

8. Z zadowoleniem przyjmuje wzmiankę o inicjatywie LEVEL(s)⁽⁵⁾ w zakresie obiegu zamkniętego w budynkach jako wzorcowej praktyce w zakresie wprowadzania budownictwa w obiegu zamkniętym i wzywa Komisję i państwa członkowskie do promowania kampanii uświadamiającej na ten temat i do gotowości do współpracy w tym względzie. Jednocześnie zachęca Komisję, aby prowadząc dalsze prace, wykorzystywała szerokie doświadczenie zgromadzone w ramach innych istniejących systemów certyfikacji budynków⁽⁶⁾. Apeluje do Komisji, aby wspierała prace nad analizami wpływu cyklu życia budynków na klimat, odpowiednimi normami, deklaracjami środowiskowymi produktu, bazami danych dotyczącymi materiałów i produktów budowlanych oraz aby oceniła możliwość wprowadzenia – jako dobrowolnego programu – wskaźnika syntetycznego charakterystyki budynków w perspektywie cyklu życia.

9. Przypomina, że fala renowacji stanowi okazję do promowania wizji dziedzictwa architektonicznego zdolnego przetrwać próbę czasu i będącego w stanie uwzględnić – oprócz wymogów energetyczno-środowiskowych – takie aspekty jak stan sanitarny, wyważenie społeczne, łączność, obieg zamknięty i odporność na zjawiska hydrogeologiczne i sejsmiczne. Apeluje ponadto o zwrócenie szczególnej uwagi na słabo zaludnione obszary wiejskie zamieszkałe przez szybko starzejące się społeczności znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji.

10. Podkreśla w związku z tym konieczność monitorowania emisji gazów cieplarnianych na etapie budowy, eksploatacji i rozbiórki. Do 2050 r. konieczne jest zmaksymalizowanie ponownego użycia, recyklingu, a częściowo wykorzystania materiałów powstałych w wyniku rozbiórki lub przebudowy do produkcji energii. Ważnym krokiem w tym procesie jest tworzenie lokalnych i regionalnych łańcuchów wartości w celu ponownego wykorzystania materiałów budowlanych. Wymaga to planowania, logistyki i nowych modeli gospodarczych obejmujących tworzenie rezerw materiałowych dla nowych budynków. Taki nowy model gospodarki o obiegu zamkniętym będzie można wprowadzać jedynie stopniowo ze względu na wiele czynników regulacyjnych, kulturowych i gospodarczych, począwszy od fazy eksperymentowania, a następnie wielorakich zachęt finansowych do wdrażania na dużą skalę.

⁽³⁾ Zob. np. projekt „Sharing cities” pod adresem <http://www.sharingcities.eu/>.

⁽⁴⁾ Istnieją podręczniki ułatwiające przygotowanie zintegrowanych planów, takie jak na przykład „How to develop a SECAP” [Jak opracować plan działania na rzecz zrównoważonej energii i klimatu] (JRC), „Smart cities guidance package” [Pakiet wytycznych dotyczących inteligentnych miast] oraz broszura-streszczenie „Integrated Planning, Policy and Regulations” [Zintegrowane planowanie, polityka i regulacje] (klaster działania EPI (klaster działania EPI „Inteligentne Miasta”), europejska nagroda w dziedzinie energetyki.

⁽⁵⁾ https://ec.europa.eu/environment/topics/circular-economy/levels_pl

⁽⁶⁾ Przykładowo LEVEL(s) nie obejmuje ani wskaźnika maksymalnej wymaganej mocy budynków (kW), ani wskaźnika obciążenia sieci elektrycznej. Tymczasem w wielu dziedzinach, w których sieci podlegają rosnącemu obciążeniu, te wskaźniki stanowią coraz ważniejszy czynnik.

11. Podkreśla, że wdrożenie fali renowacji w perspektywie długoterminowej przyniesie znaczne oszczędności energetyczne i ekonomiczne, w tym jeśli chodzi o koszty utrzymania budynków i zarządzanie nimi, a także poprawę komfortu, zdrowego otoczenia w budynkach i poziomu życia, przy jednoczesnym eliminowaniu ubóstwa energetycznego. Uważa, że obserwatorium zasobów budowlanych UE powinno monitorować przeprowadzone zmiany i oceniać ich wpływ. W tym celu musi ono wykorzystywać wskaźniki w swej bazie danych oraz w razie potrzeby opracować nowe wskaźniki i czuwać nad odpowiednią dostępnością niezbędnych danych we wszystkich regionach w Europie. Przyczyniłoby się to do kwantyfikacji tych oszczędności i pomogłoby władzom lokalnym i regionalnym, obywatelom i przedsiębiorstwom należycie uwzględnić koszty cyklu życia budynków.

12. Z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Komisji do dokonania przeglądu europejskich programów pomocy państwa na rzecz renowacji zwiększających efektywność energetyczną i z niecierpliwością oczekuje na możliwość wniesienia swojego wkładu w celu uczynienia ich jaśniejszymi i łatwiejszymi do stosowania, tak aby nie stanowiły bariery dla inwestycji. Ponadto ocena przewidziana na 2021 r. w decyzji 2012/21/UE w sprawie pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych powinna doprowadzić do tego, że środki wsparcia na rzecz renowacji mieszkań socjalnych pod względem efektywności energetycznej będą wyraźnie wchodzić w zakres stosowania tej decyzji. KR podkreśla, że europejskie, krajowe, regionalne i lokalne środki i programy wsparcia muszą się wzajemnie uzupełniać, bez tworzenia równoległych lub dodatkowych struktur. W związku z tym potrzebna jest szeroka gama instrumentów – dotacji, instrumentów finansowych i ich kombinacji – stosowanych z udziałem partnerów wykonawczych, takich jak krajowe banki i instytucje prorozwojowe, w celu finansowania projektów w terenie dostosowanych do potrzeb lokalnych, regionalnych i krajowych. Komitet uważa zasadniczo, że zachęty podatkowe na rzecz renowacji energetycznej mogą odgrywać ważną rolę.

13. Wyraża zadowolenie w związku z zobowiązaniem się Komisji do dokonania przeglądu wartości narażenia zawodowego określonych w dyrektywie 2009/148/WE w sprawie ochrony pracowników przed narażeniem na działanie azbestu, by zapewnić ich ochronę podczas prac remontowych i rozbiórkowych. Uważa również, że należy zaktualizować europejskie przepisy dotyczące narażenia na wysoce niebezpieczne substancje przy wykonywaniu takich prac.

14. Z zadowoleniem przyjmuje w tym kontekście propozycję Komisji dotyczącą uruchomienia europejskiej inicjatywy na rzecz przystępnych cenowo mieszkań poprzez sfinansowanie 100 innowacyjnych i partycypacyjnych projektów przewodnich koncentrujących się na kompleksowej renowacji dzielnic mieszkalnictwa socjalnego jako modelu rozwoju na dużą skalę w Unii Europejskiej.

15. Uważa, że fala renowacji powinna przyczynić się do wdrożenia prawa wszystkich obywateli do przystępnego cenowo, dostępnego i zdrowego mieszkania, zgodnie z 19. zasadą Europejskiego filaru praw socjalnych i z ONZ-owskim celem zrównoważonego rozwoju nr 11 „Zrównoważone miasta i społeczności”. Stoi na stanowisku, że działania na rzecz efektywności energetycznej są środkiem strukturalnym mającym na celu zwalczanie ubóstwa energetycznego, a tym samym zmniejszenie kosztu niezawinionych zaległości w płatnościach.

Kluczowe zasady renowacji budynków w perspektywie do 2030 r. i 2050 r.

16. Wzywa Komisję, aby wykorzystwała ramy dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków do opracowania klasyfikacji dziedzictwa zbudowanego według kryteriów niezbędnych do wdrożenia kierunków działania przewidzianych w ramach fali renowacji, takich jak:

- własność: publiczna, prywatna (osoby fizyczne, przedsiębiorstwa, fundacje lokalne władze publiczne itp.),
- planowane wykorzystanie: mieszkalnictwo, budownictwo niemieszkalne itp.,
- lokalizacja: ośrodki miejskie (historyczne centrum, obrzeża), małe miejscowości, zabudowa rozproszona,
- strefa klimatyczna,
- wiek i efektywność energetyczna budynku oraz jego systemy energetyczne/technologiczne;
- znaczenie architektoniczne/historyczne/krajobrazowe,
- dynamika rynku nieruchomości (ceny i liczba transakcji sprzedaży lub umów najmu, obłożenie nieruchomości itp.),
- zagrożenie związane z klimatem: wzajemna relacja między ryzykiem społecznym i ekonomicznym a wrażliwością na zmianę klimatu.

Te informacje powinny zostać sklasyfikowane przez *obserwatorium zasobów budowlanych UE* ⁽⁷⁾. Można by je następnie wykorzystać do opracowania specjalnych wytycznych dotyczących działań podejmowanych w odniesieniu do różnych rodzajów budynków, w tym poprzez analizę głównych istniejących barier. W ramach gromadzenia i rozpowszechniania dobrych praktyk można by określić „standardowe działania” w odniesieniu do każdej kategorii budynków.

17. Apeluje o podjęcie ambitnych starań na rzecz dekarbonizacji ogrzewania i chłodzenia, które odpowiadają za ponad 80 % całkowitego zużycia energii w budynkach w UE. Ponownie zwraca uwagę, jak ważne w tym celu jest wspieranie dekarbonizacji używanych źródeł energii, i domaga się, aby szybko i spójnie rozwinięto odnawialne i – tam, gdzie to możliwe – lokalne źródła energii, tak by znacząco zmniejszyć emisje CO₂ Europy. Przypomina, że rozwiązania w zakresie ogrzewania i chłodzenia z wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych mogą być różnorodne i powinny być dostosowane do konkretnych potrzeb danego gospodarstwa domowego lub społeczności ⁽⁸⁾. Jednocześnie zgadza się z Komisją, że regiony w dużym stopniu uzależnione od paliw kopalnych będą musiały podjąć kroki pośrednie ⁽⁹⁾, jednak z wykluczeniem inwestowania w infrastrukturę, która nie ma przyszłości. Energia jądrowa nie może być zaliczana do odnawialnych źródeł energii.

18. Zwraca się do Komisji o zaproponowanie systemu określania priorytetów działań na podstawie takich kryteriów jak potencjał ograniczenia zużycia i emisji, zdolność finansowa i podatność użytkowników na zagrożenia. Wnosi ponadto o określenie negatywnych kryteriów pierwszeństwa, dostosowanych do uwarunkowań regionalnych i lokalnych, mających na celu identyfikację budynków, które należy w pierwszym rzędzie przeznaczyć do rozbiórki i renowacji, nie torując przy tym drogi do gentryfikacji narażonych dzielnic.

19. Zwraca uwagę, że aby wdrożyć falę renowacji, Komisja i państwa członkowskie muszą udzielić znacznego wsparcia sektorowi budowlanemu, który poważnie ucierpiał wskutek kryzysu i często obejmuje małe przedsiębiorstwa, które nie zawsze są dobrze przygotowane do oferowania wymaganych produktów i usług. Należy pomóc całemu sektorowi budowlanemu w przezwyciężeniu luki w wiedzy, kwalifikacjach i technologii oraz wspierać rozruch nowych przyszłościowych przedsiębiorstw. Przypomina, że niezbędne przechodzenie na podejście oparte na obiegu zamkniętym i ukierunkowane na konkretny obszar, mające na celu ochronę zatrudnienia i zapewnienie stopniowego przekwalifikowania siły roboczej, wymaga stabilnych mechanizmów wsparcia, aby można było zapewnić ciągłość działań, zapobiec powstawaniu baniek i umożliwić rozwój umiejętności w perspektywie średnio- i długoterminowej na naszych terytoriach w całej UE.

20. Dostrzega znaczenie wprowadzenia wymogów prawnych dotyczących zakupu i renowacji wszystkich istniejących budynków publicznych, minimalnych norm charakterystyki energetycznej oraz obowiązkowych celów odnoszących się do rocznego wskaźnika renowacji zasobu budynków publicznych oraz wskaźnika wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Podkreśla jednak, że przepisy te da się egzekwować tylko wtedy, gdy będą one na tyle elastyczne, aby uwzględnić różne cechy budynków ⁽¹⁰⁾, a władze lokalne i regionalne otrzymają adekwatne wsparcie ze strony Komisji i odpowiednich państw członkowskich, przy czym przepisy powinny być możliwie proste i jednolite oraz obejmować również okresową konserwację, jeżeli wiąże się ona z efektywnością energetyczną i zagrożeniem sejsmicznym i służy dostosowaniu budynków do tych wymogów. Jeżeli takie obowiązki zostaną nałożone na budynki prywatne lub mieszkalne, należy zadbać o to, by nie powstawały żadne dodatkowe obciążenia finansowe, w szczególności dla gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji energetycznej. Dlatego KR wzywa Komisję i państwa członkowskie do przeprowadzenia dogłębnej oceny skutków na poziomie niższym niż krajowy, w której oceni się potencjał i narażenie poszczególnych terytoriów w tym zakresie, a także przeanalizuje się obecne najlepsze praktyki krajowe i wcześniejsze oceny realizacji projektów europejskich.

21. Popiera propozycję aktualizacji ram świadectw charakterystyki energetycznej w celu upowszechnienia tego instrumentu, ułatwienia ogólnoeuropejskiej porównywalności danych oraz powiązania finansowania z gruntowną renowacją. Zaznacza, że w przeglądzie tym należy zagwarantować niezbędną spójność z ramami istniejącymi w państwach członkowskich i kierować się zasadą proporcjonalności. Uważa za zasadną propozycję dotyczącą jednolitego unijnego formatu świadectw charakterystyki energetycznej oraz wprowadzenia cyfrowych dzienników budynków, które zasilająby łatwo dostępne i bezpłatne banki danych. Przypomina, że takie bazy danych muszą być dostępne przynajmniej na poziomie NUTS 3, a także połączone z obserwatorium zasobów budowlanych UE oraz z przyszłą wspólną europejską przestrzenią danych ⁽¹¹⁾.

⁽⁷⁾ *EU Building Stock Observatory* [obserwatorium zasobów budowlanych UE]: https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/eu-bso_en.

⁽⁸⁾ Opcje takie obejmują m.in.: elektryfikację bezpośrednią i wykorzystanie pomp ciepła, sieci ciepłownicze, zmianę przeznaczenia istniejącej sieci gazowej oraz wykorzystanie wodoru.

⁽⁹⁾ Na przykład rozwiązania oparte na gazie ziemnym.

⁽¹⁰⁾ Tzn. charakterystykę pod względem wieku, kształtu, użytkowania, projektu historycznego/architektonicznego, własności, przeznaczenia, lokalnego rynku nieruchomości, wartości alternatywnej, kosztów związanych z podwykonawstwem, wcześniejszych remontów itp.

⁽¹¹⁾ Zob. np. projekt X-tendo <https://x-tendo.eu/>, projekt U-Cert <https://u-certproject.eu/> oraz projekt QualDEEPC <https://qualdeepc.eu/>.

22. Z zadowoleniem przyjmuje rozporządzenie delegowane Komisji w sprawie wskaźnika gotowości budynków do obsługi inteligentnych sieci, służącego mierzeniu gotowości budynków do integracji z inteligentnymi technologiami oraz podnoszeniu świadomości właścicieli budynków oraz ich użytkowników w tym zakresie. Przypomina, że poziom cyfryzacji obszarów europejskich, zarówno miejskich, jak i wiejskich, jest bardzo nierównomierny, i wskaźnik ten powinien być skorelowany z konkretnymi uwarunkowaniami, tak by uwzględnić sytuację obszarów wciąż pozostających w tyle w dziedzinie transformacji cyfrowej, zwłaszcza w regionach słabiej rozwiniętych i o niskiej gęstości zaludnienia.

23. Podkreśla, że aby zapewnić skuteczne wdrożenie fali renowacji, należy odpowiednio wzmocnić władze lokalne i regionalne pod względem zdolności i narzędzi, aby zmniejszyć lukę w wiedzy, wciąż obecną na różnych obszarach europejskich. W tym względzie uznaje kluczową rolę Paktu na rzecz Klimatu w tworzeniu szans i narzędzi za pomocą wzmocnionych mechanizmów na rzecz budowania zdolności i bardziej spójnych ram inicjatyw oddolnych związanych z Zielonym Ładem. Przypomina, że lokalne i krajowe agencje energetyczne mogą i muszą wnieść kluczowy wkład w ten proces poprzez tworzenie szerokiej wiedzy i kompetencji samorządów lokalnych, a jednocześnie nie zastępując tych ostatnich.

Szybsza i głębsza renowacja na rzecz lepszych budynków

24. Wzywa Komisję do maksymalnego wsparcia badań nad renowacją budynków na obszarach, na których występują ograniczenia krajobrazowe lub historyczne, a tym samym o zapewnienie pełnej integracji energii ze źródeł odnawialnych. Wnosi również o to, by kwestia ta stała się jednym z fundamentów inicjatywy „Nowy europejski Bauhaus”. Inicjatywa ta powinna wspierać przeprowadzenie jeszcze głębszej refleksji nad integracją różnych poziomów projektowania – od budynku i osiedla po całe terytorium – przy uwzględnieniu tematów dotyczących zrównoważonej mobilności, ograniczania użytkowania gruntów i promowania różnorodności biologicznej w miastach⁽¹²⁾. Taka rewitalizacja obszarów miejskich powinna w stosownych przypadkach, o ile jest to wykonalne oraz pod warunkiem poszanowania słabszych grup, promować systematyczne stosowanie rozwiązań opartych na zasobach przyrody⁽¹³⁾ zintegrowanych z systemami monitorowania energii i środowiska, które potwierdzałyby ich wydajność, realizować politykę niezajmowania nowych terenów pod zabudowę, minimalizować ilość energii „wbudowanej”⁽¹⁴⁾ w budynkach, a w ostateczności może przewidywać rozbiórkę budynków niemających wartości historycznej. Proponuje ponadto włączenie inicjatywy „Nowy europejski Bauhaus” do platformy wymiany wiedzy⁽¹⁵⁾ z myślą o tym, aby ulepszyć wymianę między samorządami lokalnymi i regionalnymi dotyczącą innowacyjnych koncepcji, interdyscyplinarnych podejść i kompetencji, a także uwypuklić rolę wymiaru regionalnego i lokalnego w projektowaniu i wdrażaniu.

25. W związku z nową perspektywą odpływu ludności z centrów miast do peryferii na skutek pandemii COVID-19 przypomina, że już w 2016 r. konferencja ONZ „Habitat III” uznała zagęszczenie miast za czynnik zrównoważonego rozwoju, którego jednym z głównych narzędzi jest renowacja budynków w słabo zaludnionych ośrodkach miejskich, w których istnieje możliwość zabudowy.

26. Przypomina o znaczeniu systematycznej integracji różnych dostępnych odnawialnych źródeł energii. Oprócz ewentualnego wyznaczenia celów na szczeblu niższym niż krajowy wymaga to w szczególności równych warunków działania w odniesieniu do różnych źródeł energii. Przypomina, że wykorzystanie tych technologii, oprócz uwzględnienia geograficznych i geologicznych cech oraz specyfiki poszczególnych terytoriów, powinno zapewniać pełną ochronę środowiska, zdrowia oraz krajobrazu naturalnego i zabudowanego i że należy je wspierać, tworząc społeczności energetyczne działające w zakresie energii ze źródeł odnawialnych oraz obywatelskie społeczności energetyczne (przewidziane w dyrektywie RED II), które zamiast celów finansowych realizowałyby w większym stopniu cele zrównoważonego rozwoju społecznego i zrównoważenia środowiskowego.

27. Uważa, że ważne jest wspieranie projektów mających na celu gruntowną renowację bloków mieszkalnych z wykorzystaniem standardowych rozwiązań i prefabrykowanych elementów budowlanych. Przyczyni się to w znacznym stopniu do poprawy efektywności energetycznej budynków oraz do realizacji celu, jakim jest obniżenie emisyjności zasobów budowlanych do 2050 r. Komitet podkreśla, że stosowanie standardowych rozwiązań i elementów prefabrykowanych przyspiesza czas realizacji prac, zmniejsza wpływ na środowisko i umożliwia osiągnięcie wyższego wskaźnika renowacji nieruchomości mieszkalnych. Stwierdza, że przemysłowa prefabrykacja elementów budowlanych przyczynia się do zwiększenia innowacyjności przedsiębiorstw, ponieważ procesy renowacji mogą być modernizowane i automatyzowane.

⁽¹²⁾ Zob. np. projekt GROWGREEN <http://growgreenproject.eu/>.

⁽¹³⁾ Takich jak wiszące ogrody, zielone dachy, zielona i niebieska infrastruktura.

⁽¹⁴⁾ Energia wbudowana to energia zużywana we wszystkich procesach związanych ze stworzeniem budynku, od wydobycia i przetwarzania zasobów naturalnych po produkcję, transport i dostawę produktów.

⁽¹⁵⁾ Platforma wymiany wiedzy została ustanowiona przez Komitet Regionów i Komisję Europejską (DG ds. Badań Naukowych i Innowacji).

28. Apeluje do Komisji o dalsze wspieranie wdrażania – zwłaszcza w sektorze publicznym, który powinien być wzorem do naśladowania – systemów zarządzania energią, takich jak system ISO50001 lub innych norm zarówno dla sektora publicznego, jak i prywatnego, oraz rozważenie wzmocnienia aspektów energetycznych uwzględnionych w europejskim systemie ek zarządzenia i audytu (EMAS). Przypomina ponadto, że systemy te mogą mieć znaczący wpływ na zmniejszenie zużycia energii w budynkach na etapie eksploatacji⁽¹⁶⁾ i że mogą zapoczątkować trwałe i pozytywne procedury również na etapie zarządzania i monitorowania.

29. Podkreśla, że modelowanie informacji o budynku (ang. BIM)⁽¹⁷⁾ i komparator sektora publicznego (PSC)⁽¹⁸⁾ mogą odegrać kluczową rolę we wdrażaniu fali renowacji, i zwraca się do Komisji, by współpracowała z państwami członkowskimi w celu rozpowszechniania tych narzędzi, w tym za pośrednictwem platform publicznych⁽¹⁹⁾, w celu wsparcia rozwoju cyfrowego sektora nieruchomości i zarządzania nieruchomościami w oparciu o technologię proptech⁽²⁰⁾.

30. Przypomina, że dostępność danych dotyczących zużycia energii przez budynki ma kluczowe znaczenie z punktu widzenia miejskiego planowania energetycznego, obliczania inwestycji i potencjalnych oszczędności oraz ich monitorowania. W tym celu wzywa Komisję Europejską do współpracy z państwami członkowskimi w celu bezpłatnego i prostego udostępniania tych danych do celów publicznych w całej UE w oparciu o istniejące bazy danych, z uwzględnieniem wymogów w zakresie ochrony danych. Uzyskane dane mogłyby być również przekazywane dostawcom energii przez właścicieli budynku za wynagrodzeniem, co umożliwiłoby częściowe sfinansowanie renowacji.

31. Przypomina, że systematyczne stosowanie kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych w sektorze budowlanym jest ważnym narzędziem szybkiego zmniejszenia zużycia energii przez budynki i rozpowszechniania bardziej zrównoważonych modeli zarządzania. W tym kontekście z zadowoleniem przyjmuje propozycję opublikowania kompleksowych wytycznych dotyczących wspierania zrównoważonych inwestycji publicznych za pomocą zamówień publicznych. Wzywa Komisję i państwa członkowskie do stworzenia spójnych ram prawnych wspierających tę praktykę poprzez internalizację stosownych kryteriów w odpowiednich przepisach krajowych i w scentralizowanych platformach zamówień publicznych. Apeluje też do Komisji, aby wsparła tę praktykę, stymulując rozwój technologiczny i innowacje, prowadząc skuteczny dialog z dostawcami, opracowując odpowiednie wymogi i wprowadzając systemy ich kontroli i monitorowania ich wdrażania.

32. Z myślą o przyspieszeniu realizacji fali renowacji zwraca się do Komisji i państw członkowskich o wprowadzenie mechanizmów finansowania w celu wspierania władz lokalnych i regionalnych w opracowywaniu planów wykonalności dotyczących modernizacji energetycznej mniej efektywnych dzielnic. Należy przy tym zacząć od zwiększenia skali instrumentu na rzecz europejskich miast (EU City Facility), innowacyjnych działań miejskich i Europejskiej inicjatywy miejskiej, a także od utworzenia nowych instrumentów poprzez dalsze rozwinięcie propozycji ujętych w dokumencie roboczym służb Komisji towarzyszącym strategii. Wzywa do udzielenia niezbędnego wsparcia regionom, miastom i gminom, by mogły wykorzystać środki przewidziane w instrumencie Next Generation EU, w misjach programu „Horyzont Europa”, w programach operacyjnych polityki spójności na lata 2021–2027 oraz linii kredytowej Europejskiego Banku Inwestycyjnego, a także do zmniejszenia uciążliwości procedur administracyjnych. Tego rodzaju harmonizacja wiąże się z koniecznością przeglądu procedur w celu zapewnienia systematycznego podejścia oraz możliwości ich śledzenia.

33. Apeluje o wspieranie wdrożenia fali renowacji za pomocą instrumentu pomocy technicznej dostępnego dla wszystkich władz lokalnych i regionalnych, na przykład poprzez wzmocnienie bardziej zdecentralizowanego modelu instrumentu ELENA w oparciu o promowanie modelu punktów kompleksowej obsługi (One-Stop-Shops)⁽²¹⁾ oraz ich standaryzację. Uważa, że zadania tych punktów nie powinny ograniczać się do aspektów finansowych, lecz że powinny one stać się prawdziwymi katalizatorami podnoszenia świadomości, budowania zdolności i rozpowszechniania dobrych praktyk na szczeblu lokalnym i regionalnym. Deklaruje również gotowość do współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym (EBI) w celu optymalizacji tej inicjatywy i jej terminowego wdrożenia, tak aby instrument ten stał się bardziej dostępny, a czas jego wdrażania znacznie szybszy. Jest przekonany, że większa synergia między instrumentem ELENA a programem „Horyzont Europa” może ponadto umożliwić przejście od pojedynczych dobrych praktyk do inwestycji na dużą skalę. Ponadto wyraża zaniepokojenie, że efekt dźwigni, którego oczekuje się obecnie od programu ELENA na rzecz zrównoważonego budownictwa mieszkaniowego (10-krotność kwoty dotacji) stanowi znaczącą przeszkodę dla niektórych rodzajów beneficjentów. W związku z tym zwraca się do Komisji i EBI o omówienie możliwych rozwiązań tego typu sytuacji.

⁽¹⁶⁾ Zob. np. projekt Compete4SECAP: <https://compete4secap.eu/>.

⁽¹⁷⁾ Zob. np. pakiet wytycznych dotyczących inteligentnych miast, (Smart Cities Guidance Package), s. 91, https://www.researchgate.net/publication/343615678_Smart_City_Guidance_Package.

⁽¹⁸⁾ Zob. np. pakiet wytycznych dotyczących inteligentnych miast, (Smart Cities Guidance Package), s. 92, https://www.researchgate.net/publication/343615678_Smart_City_Guidance_Package.

⁽¹⁹⁾ Zob. np. projekt NET-ubiep <http://www.net-ubiep.eu/>.

⁽²⁰⁾ „Enabling Positive Energy Districts across Europe: energy efficiency couples renewable energy” [W kierunku obszarów o dodatnim bilansie energetycznym w całej Europie: efektywność energetyczna w połączeniu z energią ze źródeł odnawialnych], EU Science Hub (europa.eu).

⁽²¹⁾ Zob. np. projekt OKTAVE <https://www.oktave.fr/>, projekt INTERREG ReeHub <https://reehub.italy-albania-montenegro.eu/> oraz projekt PADOVA FIT <https://www.padovafit.eu/home.html>.

34. Przypomina, że mechanizmy finansowania fali renowacji muszą sprostać występowaniu bardzo różnych rodzajów własności nieruchomości oraz cech społeczno-ekonomicznych użytkowników, jak również różnym zastosowaniom wynikającym z rosnącej tendencji do telepracy. Model oparty na neutralności wydatków mieszkaniowych powinien w idealny sposób łączyć cele społeczne i klimatyczne oraz zapobiegać eksmisjom z tytułu renowacji. Komitet wnosi zatem, aby władze właściwe na danym poziomie sprawowania rządów uniknęły sytuacji, w której koszty renowacji mogłyby być przenoszone na najemców, i uważa, że podwyżki czynszów powinny być proporcjonalne do przewidywanych oszczędności energii.

Konkretne aspekty renowacji budynków

35. Przyjmuje z zadowoleniem propozycję, by w ramach zmiany dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków wprowadzić normę dotyczącą gruntownej renowacji w celu zakotwiczenia znaczącego finansowania prywatnego na rzecz przejrzystych, wymiernych i rzeczywiście „zielonych” inwestycji. Przypomina, że normy te powinny uwzględniać wszystkie wymogi dotyczące budynków w różnych strefach klimatycznych i przewidywać specjalne protokoły dotyczące budynków historycznych z uwzględnieniem ochrony zabytków, a jednocześnie powinny opierać się na skonsolidowanych najlepszych praktykach stosowanych na różnych terytoriach ⁽²²⁾.

36. Wzywa Komisję do współpracy z państwami członkowskimi w celu zapewnienia bardziej elastycznych zasad budżetowych dla władz lokalnych i regionalnych, by wspierać ich zdolności inwestycyjne w dziedzinie renowacji istniejących zasobów budowlanych i budowy nowych budynków publicznych o charakterze społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem potencjału pozabilansowych umów dotyczących charakterystyki energetycznej ⁽²³⁾.

37. Przypomina, że warunki mieszkaniowe są często źródłem istotnych nierówności, ponieważ przeludnione budynki o nieefektywnych energetycznie systemach i związane z nimi koszty stwarzają często niemożliwe do udźwignięcia obciążenia dla budżetu gospodarstw domowych, a około 34 mln Europejczyków żyje w ubóstwie energetycznym. W związku z tym wzywa państwa członkowskie, aby sporządziły dokładne szacunki w tym zakresie na szczeblu niższym niż krajowy. Apeluje do Komisji o wzmoczenie działań na rzecz promowania i wymiany najlepszych praktyk w walce z ubóstwem energetycznym, tworzenie sieci między już istniejącymi obserwatoriami oraz o wspieranie tworzenia obserwatoriów w tych państwach członkowskich, które jeszcze ich nie posiadają.

38. Oświadcza, że energia powinna być dobrem ogólnie przystępnym i że ubóstwo energetyczne ma istotne skutki społeczne, gospodarcze i środowiskowe. Podkreśla, że błędne koło ubóstwa energetycznego dotyczy nie tylko gospodarstw domowych i osób fizycznych znajdujących się w trudnej sytuacji, lecz że przedsiębiorstwa i czasami małe jednostki władzy lokalnej mogą również paść ofiarą bardzo podobnej dynamiki, w której dostępne zasoby nie umożliwiają pokrycia rosnących kosztów usług energetycznych stających się coraz większym obciążeniem dla budżetu ogólnego. Wzywa zatem Komisję, by rozważyła poszerzenie zakresu analiz ubóstwa energetycznego poza indywidualne gospodarstwa domowe w celu ich wykorzystania przy określaniu mechanizmów wdrażania fali renowacji. Przypomina, że model przyjaznych ekologicznie obszarów produkcyjnych może stanowić przydatny punkt odniesienia dla zaangażowania sektora produkcji w falę renowacji i, bardziej ogólnie, we wdrażanie Zielonego Ładu. Deklaruje gotowość współpracy z Komisją Europejską w działaniach podejmowanych przez nowe Obserwatorium Ubóstwa Energetycznego.

39. Przypomina, że lokalne społeczności energetyczne i koncepcja prosumentów mogą odgrywać kluczową rolę w zwiększaniu wskaźników renowacji, w zwalczaniu ubóstwa energetycznego oraz w promowaniu transformacji energetycznej poprzez wdrażanie modeli zdecentralizowanej produkcji energii i inicjatyw oddolnych. W związku z tym należy promować inicjatywy na rzecz własnej produkcji i konsumpcji energii w budynkach mieszkalnych, ułatwiając i wzmacniając stosowanie takich technologii jak energia słoneczna termiczna, fotowoltaiczna i geotermalna – zarówno w istniejących budynkach poddawanych renowacji, jak i przede wszystkim w budynkach nowych. Innym możliwym modelem jest wliczanie w czynsz kosztów ogrzewania, co jest powszechnie stosowane m.in. w Szwecji i Finlandii. W tym modelu właściciel nieruchomości gwarantuje najemcy odpowiedni klimat mieszkania, czyli z reguły temperaturę wewnątrz wynoszącą około 20–21 stopni. W ten sposób skutecznie zapobiega się ubóstwu energetycznemu i jednocześnie stwarza silne bodźce dla właścicieli, by oszczędzali energię. Właściciele dysponują w tym zakresie innymi możliwościami niż najemcy, jednak są zależni od współdziałania z ich strony. W związku z tym wzywa Komisję do współpracy z państwami członkowskimi w celu zapewnienia terminowej transpozycji odnośnych dyrektyw, przy pełnym poszanowaniu ducha dyrektywy i zastosowaniu sprawnych mechanizmów wdrażania. Sugeruje, by nie stosować wymogów dotyczących indywidualnego pomiaru i rozliczenia zużycia energii cieplnej, jeżeli nie wiązałyby się one z żadnymi istotnymi kosztowo oszczędnościami energii.

⁽²²⁾ Zob. np. projekt ENERGIESPRONG pod adresem <https://energiesprong.org/>.

⁽²³⁾ Zob. np. projekt Guarantee www.guarantee-project.eu.

40. Podkreśla znaczenie wspierania podejść dzielnicowych, które wykorzystują potencjał społeczności lokalnych w zakresie integracji lokalnych odnawialnych źródeł energii z lokalną konsumpcją za pomocą innowacyjnych rozwiązań cyfrowych; tego rodzaju podejścia leżą u podstaw koncepcji inteligentnych miast. Zaznacza, że odpowiednia łączność cyfrowa⁽²⁴⁾ na obszarach miejskich i wiejskich ułatwi obywatelkom i obywatelom dostęp do informacji na temat ich zużycia energii w czasie rzeczywistym, umożliwiając im optymalizację zużycia i zwiększenie wydajności. Te lokalne koncepcje powinny wykraczać poza fizyczne granice państw członkowskich, umożliwiając w ten sposób wymianę energii ze źródeł odnawialnych między sąsiadującymi gminami i dzielnicami w regionach przygranicznych.

41. Zwraca się do Komisji i państw członkowskich o stworzenie warunków niezbędnych do wdrożenia fali renowacji również na obszarach mniej zurbanizowanych i bardziej oddalonych oraz na słabo zaludnionych obszarach wiejskich, aby zagwarantować, że obszary te nie tracą na atrakcyjności i będą zapewniać standardy jakości życia i usług zdolne znieść próbę czasu. Przypomina, że społeczności energetyczne mogą odgrywać ważną rolę w promowaniu energii ze źródeł odnawialnych na obszarach miejskich i wiejskich, a także w upowszechnianiu spójności terytorialnej.

42. Przypomina, że należy uwzględnić szczególną sytuację regionów najbardziej oddalonych dotkniętych niekorzystnymi zjawiskami klimatycznymi, bardzo podatnych na zmianę klimatu i odizolowanych pod względem energetycznym, w których koszty renowacji będą wyższe. Ekologizacja budynków wymaga dostosowania systemów wsparcia finansowego do projektów realizowanych we wspomnianych regionach, by uwzględnić koszty produkcji związane z ich szczególnymi warunkami. W związku z tym przyjmuje z zadowoleniem uruchomienie drugiej fazy inicjatywy „Czysta energia dla wysp UE” i jest gotów wspierać jej wdrażanie.

43. Wzywa do wzmocnienia mechanizmów certyfikacji w celu ułatwienia wyboru materiałów i technik budowlanych w zależności od ich cyklu życia oraz możliwości stosowania metod selektywnej rozbiórki i różnicowania niebezpiecznych i możliwych do odzyskania części. Ma to na celu stymulowanie restrukturyzacji sektora budowlanego, aby umożliwić wdrożenie w całym sektorze procesów o obiegu zamkniętym zgodnie z protokołem UE dotyczącym gospodarowania odpadami z budowy i rozbiórki. W tym celu należy wspierać wykonawców w opracowywaniu rozwiązań alternatywnych, na przykład poprzez partnerstwa na rzecz innowacji i współpracy między zamawiającymi a dostawcami zamówień publicznych. Komisja Europejska powinna zapewnić państwom członkowskim więcej zachęt do wspierania tych metod udzielania zamówień.

44. Komisja Europejska musi wymagać od państw członkowskich pełnego i rzeczywistego włączenia władz lokalnych i regionalnych w opracowywanie i wdrażanie krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności. Jedynie wielopoziomowe sprawowanie rządów może zagwarantować, że działania na rzecz renowacji energetycznej budynków będą opracowywane w synergii z systemem terytorialnym, co maksymalizuje wielorakie korzyści (środowiskowe, społeczne i gospodarcze). Podkreśla, że należy nadal wspierać wielopoziomowy dialog w dziedzinie klimatu i energii⁽²⁵⁾ oraz określić metody jego urzeczywistnienia, aby zapewnić skuteczne, spójne i systematyczne wdrażanie.

45. Zdecydowanie potwierdza kluczową rolę władz lokalnych i regionalnych w zapewnianiu zgodności renowacji budynków z planowaniem przestrzennym i urbanistycznym oraz kryteriami sprawiedliwości społecznej i poszanowaniem środowiska naturalnego, a także ich rolę w propagowaniu polityk przeciwdziałających wyludnianiu. Przypomina, że wybrane przez państwa członkowskie mechanizmy finansowania fali renowacji nie powinny osłabiać tej podstawowej roli koordynacyjnej.

46. Wnosi do Komisji i państw członkowskich o wspieranie synergii między różnymi podmiotami wszędzie tam, gdzie wspólne interwencje są skuteczniejsze, oraz integracji między funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi a funduszami zarządzanymi bezpośrednio (takimi jak instrumenty „Horyzont Europa” i „Łącząc Europę”, InvestEU, nowy program LIFE CET – *Clean Energy Transition* oraz EBI). W tym celu należy przewidzieć zachęty dla podmiotów, które realizują tego rodzaju synergii i znajdują głównych partnerów na danym obszarze (w pierwszej kolejności w regionach). W szczególności można przyjąć propagowane przez OECD podejście polegające na inwestowaniu zaangażowanym społecznie z myślą o realizacji celów zrównoważonego rozwoju, tak by inwestycje były realizowane wraz z wymiernymi celami o wpływie społecznym i środowiskowym zgodnymi ze zwrotem ekonomicznym⁽²⁶⁾.

⁽²⁴⁾ Na przykład 5G jest technologią zdolną połączyć tysiące urządzeń monitorujących na najbardziej zaludnionych obszarach oraz ułatwić bardzo szybką łączność, której obecnie brakuje w wielu najsłabiej zaludnionych obszarach, z których niektóre są zagrożone wyludnieniem.

⁽²⁵⁾ Zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2018/1999 w sprawie zarządzania unią energetyczną.

⁽²⁶⁾ <https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-topics/social-impact-investment-initiative.htm>

47. Wzywa Komisję i państwa członkowskie do zadbania o to, by renowacja budynków nie koncentrowała się wyłącznie na aspektach konstrukcyjnych samego budynku lub mieszkań, lecz by uwzględniała również aspekty związane z koniecznością zmian w zakresie mobilności – przede wszystkim na obszarach miejskich, poprzez skupienie się na budowie parkingów przeznaczonych dla rowerów i dla indywidualnych środków transportu wewnątrz budynków lub w ich pobliżu, jak również na punktach ładowania pojazdów elektrycznych. Należy przy tym uwzględnić konieczność usunięcia barier administracyjnych i prawnych. Ponadto zachęca się do udostępniania wspólnej infrastruktury komunikacyjnej (ICT) w celu wspierania integracji mieszkańców budynków w ramach coraz bardziej połączonego społeczeństwa.

48. Wzywa do usprawnienia mechanizmów finansowania strategii w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, polityki spójności i Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI), by zwiększyć udział regionów w otrzymywaniu funduszy i zarządzaniu nimi.

49. Komitet Regionów będzie zabiegać o to, by w prawnym projekcie dotyczącym fali renowacji nie ograniczono prawa państw członkowskich do niezależnego wyboru między źródłami energii, pod warunkiem że zapewni się obniżenie emisyjności, zgodnie z celami Unii Europejskiej.

50. Z zadowoleniem przyjmuje propozycję Komisji Europejskiej dotyczącą ścisłej współpracy z Europejskim Komitetem Regionów w zakresie fali renowacji i wzywa do zawarcia specjalnej umowy ustanawiającej podstawy wzmocnionej współpracy w tej dziedzinie w zakresie odbudowy po pandemii COVID-19.

51. Wzywa Radę UE do opracowania – we współpracy z innymi instytucjami i w ścisłym partnerstwie z Europejskim Komitetem Regionów – kampanii informacyjnej w celu zwiększenia świadomości i stymulowania działań związanych z falą renowacji jednocześnie na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym.

Bruksela, dnia 19 marca 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*
